

Poslje oktobarskih dana 1917. neložaj Moskovskog hudožestvenog teatra bio je u prvi mah neizvjestan: u dinamici novih revolucionarnih zbivanja on se našao s repertoarom starih okruglo dvadeset godina. Izvedbe Ostrovskoga, Čehova, Gorkoga i dramatizacija Dostojevskoga značile su

čas odlično djelovala riječ Knipper-Čehove i Kačalova, koji nisu zaboravili obećanje zadano Zagrebu. I tako je MHT spontano ponudilo svoje gostovanje našem kazalistu telegramom upućenim iz Praga 18. X. 1922., kojega je tekst u prijevodu sljedeći: »Napuštajući Evropu i polazeći na godinu dana u A-

HUDOŽESTVENI

neosporno najviše rezultate ruskog scenskog realističkog izraza, ali u konfrontaciji sa amonim eksperimentima Vahtangova, Mejerholda i Tairova taj je izraz bio klasificiran kao statičan i konzervativan. Diskusije o MHT-u kao tradicionalističkom teatru riješilo je sam Lenin izjavom: »Ako postoji kazalište, koje smo mi dužni iz prošlosti pod svaku cijenu spasiti i sačuvati, to je dakako MHT.« Time je domu umjetnosti u moskovskom Kamergerskom pereuloku bio osiguran kontinuitet, začeti 1898., kad su ga osnovali Vladimir I. Nemirovič-Dančenko i Konstantin S. Stanislavski.

U ljetu 1919. grupa članova MHT s Knipper-Čehovom i Kačalovom gostovala je u južnoj Rusiji, u Harkovu. Za vrijeme izvedbe »Trešnjika« u grad su prodrle Denjikinove trupe, i ansambl se našao odrezan od matice. Prisiljen na povlačenje evakuirao se preko Krima u Tursku, nastupao zatim u Sofiji i Beogradu, a u prosincu 1920. došao u Zagreb. Tadašnja kazališna uprava ugovorila je 8 gostovanja, ali »Grupa umjetnika MHTa — kako se službeno nazivala — postigla je takav uspjeh, da je u Zagrebu ostala tri mjeseca i dala 23 predstave. Na posljednjoj predstavi »Na dnu« (13. III. 1921.) ured dirljivih manifestacija opraštanja ruski su umjetnici dali riječ, da će se vratiti u Zagreb, a to su obećanje ispunili u najskorije vrijeme.

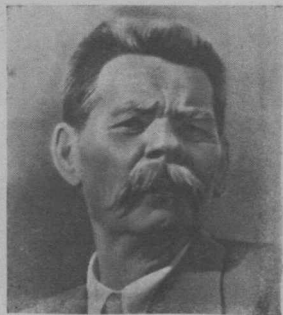
U rujnu 1922. krenuo je iz Moskve kompletni MHT sa Stanislavskim na čelu na veliku turneju, kojoj su glavne etape bile Berlin — Prag — Pariz — New York. U Pragu se rješavalo, kako da se iskoriste slobodna 3—4 tjedna do nastupa u Parizu. U taj je

meriku, želja da još jednom pozdravimo Zagreb tako je velika, da možemo otkazati Skandinaviji te predložimo sedam gostovanja cjelokupnog ansambla sa Stanislavskim na čelu...«

Od 8. do 19. studenoga izvedeno je 12 predstava i jedna literarno-dramska matineja. Davao se »Car Fjodor Joanovič« A. K. Tol-

INICIJATORI I OSNIVAČI

M
H
A
T

MAKSIM GORKI

stoja (4 put), »Trešnjik« Čehova (3), »Tri sestre« Čehova (2) i »Na dnu« Gorkoga (3), a na matineji ulomci iz djela Gribojedova, Čehova, Dostojevskoga i Shakespearea. Zagreb je tada doživio autentične prvotne kreacije Stanislavskoga (Gajev, Veršinjin, Satin), Moskvina (car Fjodor, Luka), Knipper-Čeho-

ve (Irina, Maša, Nastja) i Kačalova (barun, Gajev), kojima se decenijima divila ne samo Rusija nego već 1906. Berlin i Beč, kad A. Kerr nije mogao da kaže drugo nego: »Kapu dolje pred Moskovljanima!«

S kakvim su zanosom primane predstave hudožestvenika teško je opisati: iz večerj u

kojemu zahvaljuje na prijemu i kaže doslovno: »Dani, koje smo proveli u Zagrebu, i djelovanje u Vašem prekrasnom kazalištu, ostat će zauvijek najradosniji dani u našem sjećanju«. — Prigodom oproštajne predstave predao je Kačalov na pozornici dru. Gavelli, kao predstavniku kazališta, Adresu, koju su

TEATAR U ZAGREBU

večer ponavljale su se nevidene manifestacije, gledalište je orlo pljeskom i poklicima oduševljenja, na pozornicu je padalo cvijeće iz parketa i loža — sve su to bile nezadržive provale entuzijazma, što su za iskonskim, vrednotama svoje umjetnosti pobudili veliki majstori scene, i kao pojedinci i kao kolektiv. Zagrebacka je štampa tih dana bila puna

potpisali uprava i svi članovi MHT, a u kojoj je bilo rečeno: »Žarko od sve duše zahvaljujemo vam za sve vaše priznanje i ljubav i na rastanku a vama vjerujemo, da govorimo kao drug drugu ne »Zbogom!« već »Do viđenja!«

Ovo se obećanje hudožestvenika — na radost našu — ostvaruje evo po drugi put ovih

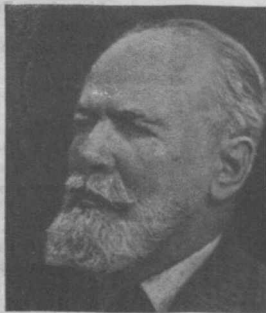
MOSKOVSKOG HUDOŽESTVENOG AKADEMSKOG TEATRA

A. P. ČEHOV

K. S. STANISLAVSKI

V. I. NJEMIROVIĆ — DANCENKO

članaka, kritika, komentara i intervju, koji danas predstavljaju rječitu dokumentaciju o povišenom svečanom raspoloženju, u kojemu je tada upravo gorio kazališni Zagreb na svojoj najširoj fronti.

Uoči odlaska Stanislavski je uputio intendantu Benešiću izvanredno srdačno pismo, u

dana, kad će se pred našim gledalištem nakon trideset i četiri godine ponovo pojaviti moskovski umjetnici, koji su baklju slave preuzeli od svojih velikih i nezaboravnih predača.

Dr. SLAVKO BATUŠIĆ